

A nyomozás folyamán pedig akad elég megcsalt ember, a ki a csendőrség helyes és értelmes felvilágosítása folytán önként panaszt fog emelni a veszedelmes gazemberek egyik-másik tagja ellen; a midőn meg lévén a sértett fél indítványa, e bandák nyomozása és üldözése a legnagyobb erélylyel keresztül viendő, hogy az ország szegény földmives népe e kemény csapástól minél előbb és mindenkorra megszabadíttassék.

A házkutatás gyakorlati megejtése.

Az 1888. évi zsebkönyvben a házkutatás jogi szempontból már tárgyalatott, ezen közlemény tehát e kérdéssel ez irányban nem foglalkozik; hanem csupán a házkutatás gyakorlati keresztülvitelének magyarázatára szorítkozik.

Ha jogilag a házkutatás megtartása ellen nincsen akadály és annak megtartása a bünvádi eljárás érdekében szükséges, — legyen az felszólítás folytán vagy önállólag végrehajtva, — a csendőrségi szolgálati utasítás erre vonatkozó szakaszainak, nemkülönben az említett közlemény irányelveinek betartása mellett még a következők tartandók szem előtt.

Minden házmotozás végrehajtásához, hacsak lehetséges, több csendőr vezénylendő, különösen midőn lakházak vagy nagyobb épületek motozásáról van szó, hol két csendőr a bennlakókat sem képes kellőleg felügyelni, annál kevésbbé tehát a motozást eredménnyel megejteni.

A szolgálati utasítás 47. §. utolsó bekezdése határozottan előírja, hogy a házmotozást a csendőr önállóan teljesíti, ezen intézkedés tehát minden körülmények között szigorúan szem előtt tartandó különösen ott, hol a keresett tárgyak kis terjedelmöknél fogva az eldugásra felette alkalmasak s csak a legszigorúbb motozás útján fedezhetők fel. A magával vitt községelőljárósági személy a motozásnál mint hiyatalos tanú szerepel a motozásban tényleges részt

csak kevésbé kényes természetű tárgyaknál vesz azon egyszerű oknál fogva, mert a házmotozás megejtése nagy ügyességet, szakavatottságot és értelmet igényel, a mit egy egyszerű községi birótól vagy éjjeli őrtől követelni nem lehet, mert ezen személyek az ily ténykedés végrehajtásához szükséges tapasztalattal és gyakorlattal nem bírnak és arra nem is oktattattak; másrészt pedig egy községi előljárósági közeg ily működésnél nem igen járhat el elfogulatlanul, mert igen jól tudja, hogyha valamit talál a gyanúsított egyénél, ezért csakis őt fogják a gyanúsítottak, vagy a hozzájuk tartozók okozni s azt is jól tudja, hogy rajta e miatt boszút is állhatnak.

A csendőr útmutatása mellett községi előljárósági közegek által megejtett motozás rendkívül fárasztó és hosszadalmas, gyakorlatban pedig az előbb említetteknel fogva sikerrel keresztül nem vihető; de még azért sem, mert a legtöbb motozásnál a motozó csendőrt csakis a saját érzékei vezethetik eredményhez.

Minden motozásnál szem előtt tartandó még a keresett tárgy nagysága, melyhez mérten csak azon helyek lesznek átkutatva, a hol a keresett tárgy terjedelménél fogva rejtve is lehet.

Ember, állat vagy szét nem szedhető nagyobb tárgyak keresésénél a házmotozás nem igényel ugyan nagy szakavatottságot, mert ezeket nem lehet úgy elrejtteni, mint például a pénzt, okmányokat, vagy kisebb értéktárgyakat; daczára ennek mégis ily esetekben is sokszor alapos kutatásra lesz szükség, míg a keresett személy, állat vagy tárgy előkerül. Egy személyt ágyban, szobában, búbos kályhában, szennyes ruha alatt, ládáknban, kamara-, pincze-, padlás-, istálló-, ól-, széna-, szalmakazalban stb. keresni lehet és kell is, mert oda elrejtethető, de fölötte helytelen eljárás volna egy embert keresve, az asztalfiókokat, skatulyákat, képeket s hasonló kisebb tárgyakat megvizsgálni, vagy épenséggel szétszedni, mert hiszen oda egy ember nem rejtőzhet.

Hasonlólag mellőzendő állatok vagy szét nem szedhető nagyobb tárgyak keresésénél a kisebb rejt-helyek átkutatása. E mellett azonban különösen és határozottan kiemelendőnek tartjuk azt, hogy ha rovott előéletű vagy rendőri felügyelet alatt álló egyéneknél tartatik motozás, akkor az általános és részletes kutatás még akkor is megtartandó, ha a keresett tárgyat előadták volna vagy ha az a kutatás folyamán megkerült; mert ha ily személyeknél bűnjelvények találhatók, alaposan feltehető, hogy más bűntényekből származó bűnjelek birtokában is lehetnek.

Minthogy a személyek, nagyobb tárgyak vagy állatok keresésénél inkább csak az illető háznak átkutatásáról, nem pedig részletes megmotozásáról lehet szó, ezért ily átkutatással nem, hanem a részletes motozással fogunk e közleményben bővebben foglalkozni s a melynek irányelveiből minden csendőr, bármely esetben a helyes útmutatást magának levonhatja.

Példakép vesszük, hogy egy közártalmu egyénnél egy lopásból származó pénz- és kisebb terjedelmű értéktárgyak kerestetnek.

A pénz ép úgy, mint a kisebb tárgyak, bárhová elrejtethető, tehát ha azokat a gyanúsított egyén jó-szerével elő nem adja, egy általános és részletekbe menő motozás tartandó, melynek keresztülvitele a következő.

A motozással megbizott csendőrök egy vagy a körülményekhez képest (ha pl. kevés a csendőr vagy a megmotozandó épület nagy) több előljárósági személyt magukhoz véve, a színhelyen megjelennek.

A rovott előéletű egyéneket az egész háznéppel a csendőrök, megjelenésük után, azonnal *biztonságba helyezik*, nehogy azoknak idejük legyen a keresett tárgyakat a házból eltávolítani. A községelőljárósági személyekkel a ház bejáratai és ablakai megörzendők, t. i. kötelességükké teendő, hogy a házba senkit be és abból senkit ki ne bocsássanak, nemkülönben

hogy örködjének miszerint a házból semmi el ne távolíttassék. Magától értetik, hogy az előjárósági személyek e teendőjük közben a csendőrök által ellenőrzendők. A háznépet esetleg egymástól *szétválasztani* kell hogy egymással ne érintkezhessenek, vagy jelek által egymást ne értesítsék és ezáltal a keresett tárgyak eltávolítását elő ne segítsék. A meny nyiben pedig a háznép nagyszámú, a járőr ellenben gyenge volna, úgy tanácsos esetleg a családfőn kívül valamennyit személyének megmotozása után a házmotozás idejére a község házában egy községi előjárósági tag felügyelete alatt együtt tartani, de esetleg, ha ezt a járőr ereje s a helyi viszonyok engedik, ezen együtttartás magában a motozás alatt álló házban egy arra alkalmas zárt helyen is eszközölhető.

Ha idegenek vannak a házban, azoknak nem szabad a házból addig távozniok míg a házmotozás tart. Ha valamennyien kik a megmotozandó házban jelen vannak biztonságba helyeztetek, a motozó csendőrök egy-egy előjárósági személy jelenlétében a házat általánosságban megtekintik, mely alkalommal oly helyeket, melyek a keresett tárgyak megőrzésére rendszeresen használtatnak, átkutatnak. Az adott példában tehát a láda, szekrény, fiók, asztal, gerenda házban a mester-gerenda és a többi gerenda közötti üreget stb., ép úgy általános szemle alá veendő a mellékhelyiségek is.

Ezen általános szemle illetve kutatás után, ha eredményre az nem vezetett, következik a részletes motozás.

Legelőbb is a butordarabok vizsgálandók meg részletesen. Minden butordarab, mely zárható, a tulajdonostól elkért kulcsok segélyével felnyitandó, — azon esetben pedig ha a kulcsokat előadni vonakodnék, lakatossal nyitandók fel.

Minden fiók ki lesz huzva és megvizsgálva, semminek még a legkisebb papirnak vagy borítéknak sem szabad megvizsgálás nélkül maradnia; a fiókok,

ládák- és szekrényekben levő összes tárgyak tehát kézbeveendőek és megvizsgálandók, dobozok vagy más tartályok felnyitandók és tartalmukról meggyőződés szerzendő.

Ha minden fiók, láda, szekrény kiürített és a bennük levő holmi megvizsgálva félre tétetett; a fiókok és szekrények belső mélysége és külső felülete spárga vagy mérték segélyével megméréndő. A külső és belső mérték különbözete összehasonlítható, mert ezáltal esetleg, ha a láda vagy fiók ketős fenékkal vagy rejtett fiókkal bírna, ezek felfedezhetők. A butordarabok alja is megvizsgálandó, mert egy ügyes tolvaj minden módot felhasznál hogy a különben is könnyen elrejtethető papírpénzt oly helyre dugja, hol egy avatatlan ember soha sem keresné. A papírpénzt, különösen a nagyobb bankókat, egyszerű péppel — a szélüknél fogva — a szekrények vagy más nehezebb butordarab aljára is ragasztják a tolvajok; ezért a butorok alja is megtekintendő. Ehhez hasonló rejthelyet képeznek a párnázott butorok sodronyrugói, hová kisebb ékszer-tárgyak vagy pénz igen könnyen és jól eldugható. A szekrényekből kivett ruha részletesen megtapogató, mert papírpénzt a bélés alá, a gallér vagy ujjak hajtókáiba szoktak varrni és így elrejtteni a tolvajok.

Az ágyak kiürítendőek és az ágynemű darabonként átvizsgálandó; dunyhák, párnák két hosszvégükön megfogva, a tollak oldalba rázandók, ezután különösen a dunyhák, lassan megfordítandók, ezen eljárás által egy esetleg odarejtett nehezebb tárgy, — mely a tollnál gyorsabban esik, — könnyen észrevehető lesz; különben a dunyhák, vánkások és takarók a legjobban akként vizsgálhatók meg, ha azok földre vagy asztalra fektetve, kézzel végig tapogattatnak. A szalmazsákok kiürítendőek, mert ezekbe nagy előszeretettel szoktak a tolvajok tárgyakat eldugni. Az ágyak deszkái kisedendőek, mert ezek és az ágylábak közé papírpénz, lólevél stb. könnyen elrejtethető,

Nyáron a kályhák alapos vizsgálat alá veendők, de télen is, ha azokban nem fűtenek. A kályhák igen jó rejthelyek, mert a cserép- vagy vaskályhák huzatának osztályai mindmegannyi rejtett fiók, melyekbe ékszer, pénz és kisebb tárgyak könnyen elrejtethetők. A kályhák tehát kívülről szemügyre veendők és meggyőződés szerzendő, vajjon a cserepek vagy a vaskályhák egyes gyűrűi nem lettek-e kivéve. A kályhák belsejének megvizsgálása tetejük levétele által történik; mely eljárás által a kályha belsejébe tekinteni lehet a nélkül, hogy az a legcsekélyebb mérvben megrongáltatnék. A kályhák azonban nemcsak kívülről és felülről vizsgálandók meg, hanem a tüzelőhely is átkutatandó. A tüzelőhelyben a hamu közé apró tárgyak elrejtethetők, azonfelül a motozó csendőrnómára juthat, vajjon a megszorult tolvaj nem-e égett el valamit, esetleg épen a pénzt vagy okmányt, a melyet a csendőr keres? Ez okból a motozó csendőr a friss hamut óvatosan és alaposan vizsgálja meg. A búbos kályhák, — milyenek faluhelyen szokásosak — egy gyertya segítségével belülről megtekintendők. Ily kályha belsejében szögek segélyével nagy mennyiségű lopott tárgyakat lehet felakasztani, pénzt és más könnyű tárgyat pedig vászon- vagy papirba göngyölve a belső falra szegezni.

A falusi emberek szobáiban szokásos mestergerendák alatt sokszor egész lomtár van; ezek tehát székek vagy létra segélyével a legalaposabban átkutatandók, illetve onnan minden kiszedendő és darabonként megvizsgálandó. Ha könyvek vannak a házban, azok is átlapozandók, mert a könyvekbe papírpénzt vagy okmányokat (járlat, váltó, bélyeg stb.) igen jól lehet elrejtteni. Ha a szobák, ezek bútorai és berendezési tárgyai ily módon megvizsgáltattak, következnek a mellék helyiségek.

A konyhák átvizsgálása nagy figyelmet és türelmet igényel, mert itt a sok fazék, serpenyű és más berendezési tárgy, továbbá a takaréktűzhely és kémény mind csupa rejthelyek, hová pénz, ékszer és

más apró tárgy könnyen elrejtethető. A konyhában minden fazék, serpenyő stb. kézbeveendő s meggyőződés szerzendő, hogy nincs-e alatta valami. A kémények a padláson levő ajtókon át szemlélendők meg, a kéményeken levő úgynevezett tisztító lyukak kinyitandók és meggyőződés szerzendő, vajjon nincs-e oda valami eldugva.

A mellékhelyiségekben minden tárgy, ép úgy mint a szobákban, kézbe veendő; egy tárgy sem hagyandó érintetlenül. Ha a helyiségek sötétek, azokból minden tárgy kihordandó és úgy tekintendő meg maga a helyiség pedig gyertya segítségével alaposan megvizsgálendő.

Még a virágcserepek, kalitkák, egyszóval még oly jelentéktelennek látszó tárgy is behatóan megvizsgálendő. A virágcserepekbe fémpénzt és ékszert könnyen el lehet rejteni, mit az ügyes tolvajok meg is tesznek s e tárgyak fölé virágot ültetnek. Az avatatlan ember sem a virágcserépben, sem pedig a kalitkában nem fog keresni valamit, pedig a kalitka alja és kihuzható fiókja közé ezeket lehet elrejteni.

Az árnyékszékek szintén kedvelt rejthelyei a gazembereknek, itt minden rés, hézag, padozat, gerendák stb. alaposan megvizsgálendő.

Faluhelyeken a földműves embernél a trágyadomb, az eresz, istálló, a tyukketrecz és esetleg a galambducz nagy szerepet játszik a lopott tárgyak eldugása tekintetében. A trágyadomb, ép úgy a széna- és szalmakazalok is, ha a gyanú alapos hogy azokba valami elrejtetett, széthányandók. Sertésól, istállók, tyukketrecz stb. a legbehatóbb vizsgálat alá veendő. Az istállóban a jászol és a fal közötti üres hely különös figyelmet érdemel, ez tehát a jászol esetleges elmozdítása által is megtekintendő. Az istállóban levő fekvőhelyek szintén átkutatandók. Az alom, esetleg trágya kihordandó és úgy tekintendő meg. Az istállók padozata alá nagy előszeretettel rejtenek el tolvajok tárgyakat, az istállópadozat tehát a deszkák felemelése által átvizsgálendő,

A padlások ép úgy, mint a mellék helyiségek részletekbe menő átkutatás alá veendők; különös figyelem fordítandó a gerendázat és az eresz közötti szűk térre, nemkülönben a gerendák kötése közötti ürre; tárgyak, ha a padlás világos, ott vizsgálándók át, ha pedig a padlás sötét vagy a hely szűke miatt a részletes vizsgálat a padláson nem volna megejthető, a tárgyak az udvarra hordandók és a szemle ott ejtendő meg.

A szalmával vagy náddal fedett házak ereszaljai különösen ott, hol a szalma vagy nádkötegben borzolás látszik, de különben is a legalaposabban megvizsgálándók; mert ismeretes, hogy az eresz egyike a legjobb rejthelyeknek.

Ezen részletes kutatás után jön a falak megvizsgálása. A falakon függő képek, órák, tükrök, függönyök stb. leszedendők, — a képek, tükrök hátlapja eltávolítandó, a többi tárgy pedig részletesen megvizsgálándó. Ezután a szobák falai a motozó csendörök között felosztatnak, minden csendör saját részét alaposan megnézi, vajjon azon repedések, mélyedések, friss ragasz, egy szóval gyanús helyek nem láthatók-e s ha igen, azokat azonnal megkopogtatja s a hang fogja jelezni, vajjon ott nincs-e egy rejtett ür, hová tárgyak eldughatók? A falakat különben a csendörök hüvelyről hüvelyre megkopogtatják s hol a hang elváltozása egy ürre enged következtetni, azon hely kibontandó; mert a falak különösen alkalmasak arra hogy azokba üregeket vájjanak a tolvajok s abba rejtsék el zsákmányukat, azután pedig az üreget elfödve, oly rejthelyet csináljanak maguknak, hogy azt egy avatatlan soha észrevenni nem fogja. Ha a szoba falai faragványokkal vannak kirakva, azok is alaposan megtekintendők; a faragványok alá papirpénzt könnyen el lehet rejteni; ily diszítmények megvizsgálásánál mindig arra figyelendő, vajjon nem látszik-e meg, hogy helyökből kimozdítottak, s ha igen, első sorban ezen helyek vizsgálándók meg. A szobák mennyezete — ép úgy, mint a falak, — átvizsgálándó.

A mi a szobák falainak megvizsgálásáról mondott, az a mellékhelyiségek falainak megvizsgálására is vonatkozik.

A falak után a szobák és mellékhelyiségek padozatára kerül a sor. Itt is a kopogtatás sok esetben jó szolgálatot tehet, de ennél jobb a víz alkalmazása.

A padozat alaposan megtekintendő, nem-e látszik valamely deszkán, hogy ki volt emelve, a deszkák közötti por egyes deszkák között nem-e hiányzik, a deszkaszögeknél nem-e észlelhető, hogy azok ki voltak emelve avagy hogy a többihez nem illő friss beverésűek, — a mennyiben pedig a szobának földaljazata volna, úgy itt az szemlélendő meg, nem-e látszik valahol friss hantolás, nem-e dudorodik ki valamely ponton, vagy mélyed el, a színe nem-e üt el egyes helyeken; mert ez mind jele volna annak, hogy a padozat felemelve és a föld felásva s alája valami rejtve lett vagy volt.

Ha a padozat alá valami elrejtetett, úgy ott vagy egy ürnek kell lennie, vagy pedig a padozat alatti porond megbolygattatott, tehát lazább lesz, végre a deszkák között lévő por, a deszkák felemelése által eltávolítva rést hagy, mely nem lesz porral betömve; ha tehát a padozatot vízzel leöntjük, a víz oly helyeken, a honnan a deszka eltávolított, vagy a hol a padozat alatt ür van, gyorsabban fog lefolyni, mint oly helyeken, a hol a padozat meg nem mozdított. A csendőrnek tehát csak a vízre kell ügyelnie s az oly helyeket, hol a víz gyorsan eltűnik, a padozat eltávolítása által megvizsgálni s nem ritkán meglepő eredményre juthat. Ugyanezen eljárás alkalmazandó oly szobákban is, melyek porondja csak földből van; mert a keményre letaposott földön a víz megáll s csak oly helyeken tűnik el gyorsan, a hol üregek vannak vagy a föld nemrég felásatott. Ily helyek, hol a víz gyorsan eltűnik, utánasás által vizsgálandók meg.

Ha kert van a háznál, úgy ez valamint az udvar

tűzetesen szemügyre veendő és minden friss hant, vagy gyanusnak tetsző hely utánasás által megvizsgálendő.

Az elmondottakból kitűnik, hogy egy részletes házmotozás nem könnyű munka, sőt inkább egy igen fáradságos, minden érzéket igénybe vevő, figyelmet, ügyességet és szakavatottságot megkövetelő szolgálati működés, mely annál alaposabb lehet, minél több csendőr végezi azt.

Hogy minden motozás nem ejtetik meg ily részletesen, az magától értetik, mert mint már kezdetben mondtuk, minden motozásnál a keresett tárgy megszabja a helyet, hol az kerestessék; a kutató csendőröknek tehát ehhez esetről esetre alkalmazkodniok is kell.

A motozásnál még egy körülmény játszik nagy szerepet, mely hasonlólag sikerre vezethet, t. i. a házbeliek megfigyelése a motozás alatt. Ha ezeket, a mennyiben a motozásnál jelen vannak, esetleg a felügyelő csendőr észszerűen és a nélkül, hogy azok ezt gyanítanak megfigyeli; sokszor fogja látni, hogy egyesek arcza vagy magatartása, azon helynek megközelítésekor, a hol a keresett tárgyak elrejtvék, elváltozik azaz megretten, elsápad vagy félénken odatekint, esetleg a mellette állót meglöki stb. Ezen körülményről a kutató csendőrök azonnal értesítendőek s nem ritkán ezen az úton is czélt fognak érni.

Egy alföldi rablószövetkezet kézrekerítése.

A betyár-romantika az Alföldön mély gyökeret vert a nép lelkében s a nép ajkán élő regék dicsőítik és halhatatlanná teszik a pusztáknak hajdan rettegett alakjait.

Mindenki előtt ismeretes Rózsa Sándornak, a hírhedt rablónak évekig tartott garázdálkodása és bár ezen haramiának viselt dolgai, kegyetlenkedései hivatottak által megírva közkézen forognak s bárha e

szakavatottsággal megírt munkákban világosan bebizonyítatik, miszerint ezen rabló fosztogatásaiban telhetetlen, lelkületére nézve durva, kegyetlen, vérengző vadállat volt; a nép nem szünik meg őt mai napig is a «puszta királyának», a «nagy parasztnak» nevezni és tekinteni, vitézségéről, erejéről, nagylelkűségéről hihetetlen valótlanságokat regélni és valóban jobb üggyhez méltó szívóssággal veszi körül nimbuszal phantáziájának e méltatlan alakját, ki késő vénségéig megmaradt javíthatlan, megrögzött, megátalkodott, romlott lelkű gonosztevőnek.

Hozzájárul a köznép ez irányú gondolkozásának félrevezetéséhez s a ferde gondolkozásmód istápolásához a ponyvairadalom is, melynek a betyárokat, lóköteket dicsőítő rossz verseit a tanyai nép, — főleg pedig annak serdülő ifjusága — hihetetlen mohósággal szívja magába s így az irodalom e szemetje a jó műveket is kiszorítja az alsóbb osztály köréből s annak üdvös hatását megsemmisíti, lehetetlenné teszi.

Felemlítésre méltó azon két eset, mely az Alföldön élő betyár-romantikából kifolyólag a közel múltban lejátszódott.

Ugyanis egy igen jó külsejű, duhaj tanyai legény, a hirhedt Rózsa Sándor családjának egyik hasonnevű tagja, annyira áthatva érezte magát a nép által dicsőített nagy rokonának hőstetteitől, hogy ebből kifolyólag a betyár-élet követésére határozta el magát azon erős szándékkal, mikép méltó követője lesz halhatatlan elődjének, a nagynevű Rózsa Sándornak.

Az elhatározást nemsokára a tett követte, a menyinyiben ifj. Rózsa Sándor két darab hatlövetű forgópisztolylyal, baltával, késsel felfegyverkezve neki indult a végtelen pusztaságnak bandát szerezni; ámde a vállalkozó szellemű suhancz egy főtényezőt kihagyott számításából, t. i. a csendőrségre nem is gondolt, vagy jobban mondva, akként gondolt, hogy majd elbánik ő azokkal, mint hirhedt nagybátyja annak idején a «zsandárokkal» és a «lovas katonák-

kal». Éber csendőrségünk azonban csakhamar más nézetre térítette az eltévedt ifjút, mert még készülődése idejében neszét vévén a dolognak, szemmel tartatott és mihelyt nagy vállalatába kezdendő elindult; egy járőr által elfogatott, fegyverei elkoboztatnak, ő pedig a hatóságnak átadatott.

A másik eset a következő: egy Kistelek környékbeli tanyai legény korcsmai verekedés alkalmával elkövetett emberölés miatt elszenvedte a reá szabott három évi börtönbüntetést. Haza kerülve, nagy dolgokra érzett magában hivatást, mert hisz' embert ölt meg, aztán alig 25 éves korában már a börtönnek kiérdemült lakója is volt. Elhatározta tehát, hogy felcsap betyárnak, lesz ő belőle is puszták királya és első sorban azokon vesz véres bosszút, kik bűnpere alkalmával ellene tanuskodtak.

Szerzett forgópisztolyt, baltát, elindult a nagy pusztaságon, de megunván a gyaloglást, hamarosan kocsit és lovat lopott s ezen fogata birtokában tartotta első állomását egy útszéli csárdában, a hol igazi betyár módon dőzsölt, fenyegetődzött, erőszakoskodott; azonban még nem mulatta ki teljesen magát, midőn ezen első állomáshelyén egy lovas járőr által eléretvén elfogatott, a lopott lovak, kocsi, fegyverei tőle elkoboztattak és ő e bűnjelekkel együtt a bíróságnak átadatott.

A csendőrség ugyanis ezen embert a börtönből történt kibocsátása után figyelemmel kísérte és miután magaviselete mindinkább gyanusnak látszott, szigorúan felügyelte, ismerte tehát terveit és így sikerült az éber felügyeletnek a gonosz szándéknak megakadályozása, csirájában való elfojtása.

Amde miként a legtisztább vetőmag daczára itt-ott felüti fejét a konkoly a tiszta buzában is, akként tűnik elő időszakonként a közbiztonság legjobb ápolása mellett is egy-egy nevezetesebb gonosztevő, ki ügyességével, furfangjával, vakmerőségével, agyafurtságával rövidebb vagy hosszabb ideig fenntartja magát és űzi gazságát; de nagyon természetes, hogy

jelenlegi közbiztonsági rendszerünk mellett az ilyen gonosztevők garázdálkodása csak rövid tartamú lehet, miként azt a csendőrség számtalan esetben fényesen bebizonyította.

Egy ily gonosztevő viselt dolgai, letartóztatása, bandájának szétugrasztása és a csendőrség működése lesz az alábbiakban leírva.

Az 1885. évben tűnt fel és vonta magára a csendőrség figyelmét merész cselekményeivel Farkas János hódmezővásárhelyi lakos földműves, ki gaztetteinek túlnyomó részét ezen törvényhatósági joggal felruházott város területén végezte, valamint hogy czinkosainak legtöbbje is, bár összekötöttései minden irányban voltak, ezen említett területről verődött össze.

A bűnkrónikában szomorú hirhedtségre vergődött ezen gonosztevő egyesítette magában a paraszt fuffangot a félművelt ember ravaszságával, a zsebtolvaj ügyességét a hamiskártyás agyafurcsaságával, a rablóvezér elszánt bátorságát még a nép által is megvetett kapczabetyár piszkos jellemével; egyesülve volt benne a rabló, gyilkos, utonálló, betörő, tolvaj a legaljasabb mértékben, minden pillanatban készen a legcsekélyebb okból is embervért ontani, nem vetve meg a leghitványabb zsákmányt, hogy bírvágyát, kapzsiságát kielégítse, de nem rettenve vissza a legnagyobb szabású, legvakmerőbb vállalatától sem. Állandó lakhelye Hódmezővásárhely lévén, szabad óráiban kávéházakba, vendéglőkbe járt, hírlapokat olvasott, szeretőket tartott, bordélyházakban dőzsölt és paraszthiuságánál fogva sok aranygyűrűt, vastag, — nyakban függő — arany óralánczot és arany órát viselt.

Ezen gonosztevő termetre nézve alacsony, vézna volt, teljesen vagyontalan és a földműves osztályhoz tartozott, azonban mindég posztóruhában járt.

Mint fentebb röviden említve lett, Farkas János és czinkosai garázdálkodásaikat az első időben Hódmezővásárhely törvényhatósági joggal felruházott város területén űzték, mely idő alatt a csendőrség e gonosztettek nyomozásába nem bocsátkozhatott, mivel

oly esetek, melyek a csendőrségnek az önálló törvényhatósági joggal felruházott város területén való működését megengedhetővé tette volna, tudomására nem jutott; mindamellet a legéberebb figyelem fordított az ezen önálló törvényhatósági joggal felruházott városban fészkelő és vakmerő vállalataiban s gonoszságaiban hovatovább öregbedő banda működésére s viselt dolgaira.

Tyll László főhadnagy szegedi szakaszparancsnok egyik főfeladatává tűzte ki, hogy e garázdálkodást a bűnösök kézrekerítésével megszünteti; minélfogva sem időt, sem fáradságot nem kímélve, törekedett kitűzött célja felé.

Az 1890. évi november hó 9-én Tyll László főhadnagy, midőn különben már nagy fáradsággal szerzett tetemes mennyiségű biztos adatok birtokában volt, megbízható forrásból arról értesült, miszerint Farkas Jánosnak Róza nevű nővére Süle Sándorné szül. Szabó Katával — ki mint bordélyosné arról is ismeretes volt, hogy Farkas Jánosnak czinkosa, orgazdája — október hó 23-án Hódmezővásárhelyről Torontálvásárhelyre utaztak és egy zöldre festett nagy ládát mintegy 50 klg. súlylyal vittek magukkal, melynek tartalma állítólag lopásból eredt különféle cikkekkel állott és értékesítés végett szállíttatott Süle Sándornak Torontálvásárhelyt lakó Magna István nevű rokonához, ki viszont e tárgyakat ugyanottani Szilágyi Imre közártalmúnak közreműködésével vagy eladja vagy pedig más a torontálvásárhelyi közártalmúak által lopott cikkekkel becseréli.

Ezen értesülés nyomán Tyll László főhadnagy Szekeres Sándor és Kling Mór csendőröket magamellé véve Torontálvásárhelyre kiszállott, a megnevezett két gyanúsítottnál valamint több közártalmúnál házkutatást tartott, de az semmi eredményhez nem vezetett; Magna István Pancsovára elutazva lévén, Tyll főhadnagy utána utazott, útközben előtalálta, nyomban kikérdezte, ki is a szóban forgó gyanús esetre nézve a következőket adta elő: Októ-

ber hó 22-én Süle Sándor hozzá érkezett és felkérte, mennének be a következő napon kocsijával a nagybecskereki vasútállomásra a vonaton megérkező Szabó Kata és Farkas Rózáért. Ő ezen kérelemnek engedve, október 23-án csakugyan átkocsiztak Nagy-Becskekre és onnan a két nőt egy zöldre festett nagy ládával együtt lakására szállította, azok nála bezárólag október 25-éig tartózkodtak.

A ládára nézve feltűnt előtte annak fölötté nagy súlya és hogy a nők azt úgyszólván féltékenyen őrizték, mások jelenlétében soha ki nem nyitották; női vendégeire nézve igen feltűnőnek találta, hogy azok naponta ötször, hatszor is teljesen átöltöztek selyembe, mulattak, költöttek s e mellett a ládában volt ruhaneműekből megvételre kínáltak, a mi azonban csak kevés sikerrel járt, mivel összesen 3 darab kendőt bírtak eladni, darabját 1 forintjával. Október 26-án Magna István ugyancsak saját kocsiján szállította el Süle Sándort, Szabó Katát és Farkas Rózát a nagybecskereki vasúti állomásra, a nagy zöld ládát mint közönséges teherárút Hódmezővásárhelyre feladta, azután haza utazott s egyebet az ügyről nem tud.

Ezek után Tyll főhadnagy Kling Mór csendőrt Torontálvásárhelyre visszaküldötte az árúba bocsátott 3 darab selyemkendő megkerítése végett, ő pedig a pancsovai és antalfalvi távirda-hivatalokhoz sietett a kellő óvintézkedést megtenni, nehogy Farkas János szövetségesei által az ellene megindított nyomozásról értesíttessék.

Tyll főhadnagy a nyomozás folytatásában Pancsováról Szegedre érkezvén, megtudta, hogy Szabó Miklós városi végrehajtó testvére a többször említett Szabó Katának és hogy ez utóbbi nála többször megfordult, megtudta továbbá azt is, hogy Szabó Erzsébet, ki fentieknek ugyancsak testvérje, a közelmúltban ágyneműt kínált Szabó Miklósnál megvételre, mit nevezett, miután az egész dolog előtte gyanusnak látszott, nem vásárolt meg. Időközben Kling Mór csendőrnek

is sikerült Torontálvásárhelyt a 3 darab selyem kendőt beszerezni, elkobozni s azokkal Szegedre bevonult. Megvolt a nyom, kézben a fonál s az eddig gyűjtött tapasztalatok szerint az irányra nézve sem lehetett kétség; következett tehát a kivitel.

November 13-án a Szegeden időző Hubert Gyula örsvezető hódmezővásárhelyi örsparancsnokot, Kling Mór, Deszpót István, Tillinger Ferencz, Szekeres Sándor és Majláth János csendőröket Tyll főhadn. maga mellé véve, az esti vonattal Hódmezővásárhelyre utazott, azonban elővigyázatból az állomás előtti őrháznál szállott ki csendőrjeivel együtt, mivel Farkas János a hódmezővásárhelyi vasúti állomáson állandó kémet tartott, ki őt a csendőrök jövés-menéséről értesítette. A legénységet a város alá vezetvén, elrejtőztette, ő pedig Hubert örsvezetővel mellékutczákon Póka László rendőrfőkapitány lakására ment, őt hon találván, tőle 5 rendőr közeget kért, mely kérelemnek a rendőrfőkapitány akként felelt meg, hogy 3 rendőrt és 2 tűzoltót bocsátott a nyomozó főhadnagy rendelkezésére, ki ezeket a visszahagyott csendőrökhöz vezette, valamennyit 5 járőrbe osztotta be s a következő meghagyással indította el: az első járőr Süle Sándor és neje Szabó Kata lakására, a második járőr Farkas János és Farkas Róza közös lakására, a harmadik járőr Szabó Erzsébet, a negyedik járőr Szabó Mari lakására és az ötödik járőr Hubert örsvezető vezetése alatt a Markgraf-féle kávéházba indul akként, hogy lehetőleg minden járőr egyidőben érkezzék kitűzött helyére, nehogy a korábban meglepett valamely úton-módon a többieket értesíthesse. A kávéházba pedig azért küldetett járőr, mivel Farkas János a mondott helynek állandó törzsvendége volt, tehát feltételeztetett, hogy vagy lakásán, vagy a kávéházban, de e két hely egyikén bizonyosan fel lesz található. A járőrök feladata volt, az éj leple alatt a legnagyobb csendben Farkas Jánost, Farkas Rózát, Süle Sándort, Szabó Katát, Szabó Erzsébetet és Szabó Marit letartóztatni, őket a városi fogdába

szállítva külön zárkákba bezárni és lakásukat reggelig — a házmotozás megkezdéseig — biztosítani. A terv kivitele csak részben sikerült, a mennyiben Farkas János kivételével valamennyi gyanúsított elfogatott és biztonságba helyeztetett, és bár Farkas János kézrekerítése iránt azonnal megtétettek a legszélesebb körű intézkedések, nem volt feltalálható.

A következő nap reggelén a fentebb megnevezett és előzetes őrizet alá vett gyanúsítottak lakásain házkutatás tartatván, tetemes mennyiségű gyanús tárgy találtatott, e tárgyak elkoboztatva a rendőrkapitányi hivatalba szállítottak; azonban a gyanús tárgyakra vonatkozó kikérdezés eredményre nem vezetett, mivel a gyanúsítottak a Farkas Jánossal való mindennemű közösséget tagadták.

Tyll László főhadnagy a nyomozás során megtudta, hogy a Süle Sándor, illetve neje, Szabó Kata bordélyháztulajdonos fogadott leánya Kovács Eszti a Farkas János szeretője. A tapasztalat bizonyítja, hogy a gazemberek viselt dolgai sok esetben kerültek napfényre azok szeretői útján; ez utat kísérelte meg Tyll főhadnagy, midőn a most üldözött gonosztevő szeretőjét fogta kihallgatás alá. Kovács Eszti minden habozás és vonakodás nélkül előadta, miszerint a Szegeden történt kasszalopás idejében Farkas János és nővére Róza 4 pár topánt és nagyobb mennyiségű szivarokat vittek nevelő szüleihez, Süléékhez; a szivarok egyideig a kukoriczaszár közé voltak elrejtve, később azonban általa küldték Tompai Judithoz elrejtés végett; e szivarokat Süle Sándor részben mint pipadohányt felaprítva szívta el, részben pedig — midőn a kasszalopás nyomozásának híreről értesültek, Süléné által feltüzeltetett, — a topánokból egy párt Mihályi Jánosnénak eladott, a többit feltüzelte.

Folytatólag előadja, miszerint Farkas János és Róza több ízben vittek hozzájuk ágyneműt és ágyba való tollat s hogy nevelőatyja Süle Sándor több ízben volt saját kocsiján Farkas Jánossal és társaival távol és midőn az ily távollét után visszajött, min-

dég került holmi a házhoz valószínűleg bűnös cselekmény útján; előadását azzal zárja be, miszerint az általa elmondottak nagyobb részét a nevelő szülői bordélyházában levő három szabad nő is látta.

A három szabad nő kikérdeztetvén, bemondásuk a Kovács Eszti által előadottakkal lényegében megegyezett s ezzel már 4 tanú állott rendelkezésre Süle Sándor és neje bűnös üzelveinek leleplezésére.

Kikérdezés alá vonatott tehát Süle Sándor, a ki természetesen tagadással kezdte és csak miután az ellene valló négy tanú előbb tett vallomását a bűnösnek szemébe mondotta, tett beismerő vallomást. Hasonló eljárás követtetett Süle Sándorné, Szabó Katával ugyanily eredménnyel.

Ezen nyomozás folyamán Tyll főhadnagy értesült, miszerint Farkas János legnagyobb orgazdája Pap Jánosné ottani lakos. Ennek lakása megmotoztatván, nála felette sok gyanús tárgy találtatott s elkoboztatott. Az orgazda azonban a nyomozó járőr megérkezte előtt egy ügyvédhez menekült, ott oltalmat keresendő és lakása megmotozása végett egyben panasz-feljelentést tett. A nyomozó járőr a tetemes mennyiségben előtalált bűnjelek alapján Pap Jánosnét az ügyvéd irodájában letartóztatta. Papp Jánosné kikérdezés alá vonatván, tagadott és daczára a nála előtalált bűnjeleknek beismerést tenni vagy azokra felvilágosítást adni vonakodott. E közben Tyll főhadnagy arról értesült, miszerint Papp Jánosné koma-asszonyával Bacsa Annával is összeköttetésben állott s ez utóbbi saját lakásán kikérdeztetvén, készséggel előadta, miszerint Papp Jánosné egy kendőbe kötött csomagot adott át neki megőrzés végett, mely csomagot felszólításra előhozván, abban 6 evő-, 14 kávé-, 1 tejmerő-kanál ezüstből, 1 arany karperecz 3 gyémántkövel, 1 pár gyümölcsös ezüst kés, villa, 1 darab 5 forintos arany találtatott elő, kijelenté egyben, mikép a csomag elrejtését szívességből vállalta magára, Papp Jánosnéval egyéb összeköttetései nincsenek s ez később valónak is bizonyult.

Papp Jánosnének a csomag felmutattatván s miután még Bacsa Annával szembesítettett, töredelmes beismerő vallomást tett és előadta, mikép úgy ezen, valamint a nála előtalált többi tárgyakat is mint lopottakat Farkas János, Farkas Róza, Dudás János és Süle Sándor hozták hozzá időszakonként, ez üzemeket férjével egyetértőleg folytatta és hogy a tolvajbandának már 4 év óta orgazdája.

A folytatólagos nyomozás során letartóztatva lettek még Molnár Péter és neje szegedi lakosok, Papp János, Farkas Sándor nejével Hódi Zsófiával, Olasz János, id. Dudás János, ifj. Dudás János, Szabó Viktor, Steier Károly.

A letartóztatások foganatosítása után a gyanúsítottak részletes kikérdezés alá vonatván, a következő bűncselekmények állapították meg:

1. Süle Sándor előadta, miszerint az 1887. évben az orosházi örs állományába tartozott Mankó György csendőrt Farkas János lőtte agyon; vallomást tevő beismeri, miszerint Farkas János ígéretekkkel, reábeszéléssel és fenyegetéssel hatott reá, hogy ez ügyben felmentő hamis tanuságot és szükség esetén hamis esküt tegyen; a kényszernek engedve, az eset letárgyalásánál ő tényleg hamis tanuvallomást és hamis esküt tett, és ennek alapján Farkas János a gyilkosság vádja alól felmentetett, most azonban, — folytatja vallomást tevő, — látom, hogy a csendőrség mindent kinyomozott és mindent tud, teljesen meg akarok tisztulni bűneimtől, kérem a csendőrséget, terjessze ki nyomozását és jelentését a csendőr meggyilkoltatásának esetére is, hogy ez ügyben újabb és hamis vallomásomat helyesbítő vallomást tehessek a bíróság előtt.

2. 1881. év deczember hó 13-án éjjel Muzsik István hódmezővásárhelyi lakos kárára álkulcs alkalmazásával 170 frt értékű ágy- és ruhanemű, 6 darab arany s többféle ékszer lopatott el; tettes id. Dudás János, a lopott tárgyak egy része Papp Jánosnénál előtaláltatott,

3. 1885. július 21-én éjjel Szemi János hódmezővásárhelyi lakos kárára az ablakon történt betörés után 250 frt értékű ággy- és ruhanemű lopatott el; tettes Farkas János. A lopott tárgyak egy része Süle Sándortól megkerült.

4. 1885. évben Derékegyházán a gróf Károlyi uradalom gazdasági irodájának fala kiásatván, a Wertheim pénzszekrény ellopása kíséreltetett meg; azonban tettesek munka közben észrevétetvén, elmenekültek eredmény nélkül. Tettes Farkas János több akkori czinkosával.

5. 1888. márcziusban Lichtenberg és Vajda ányási bérlők kárára 6 drb sertés 300 frt értékben ellopatott; tettes Farkas János, orgazdák Papp János és Farkas Sándor.

6. 1888. évben Töröcsik István szentestanyai lakos kárára zárt óljából 4 drb. sertés lopatott el, kár 420 frt; tettesek Farkas János és id. Dudás János, orgazda Papp János.

7. 1888. deczemberben Varga István szentesi lakos zárt óljából Dudás János és Farkas János 2 darab hizott sertést és 1 malaczt loptak, kár 165 frt; orgazda Papp János.

8. 1889. ápril hó 9-én éjjel Böhm Julia, a vásárhelyi határban levő téglási csárdásné kárára — a lakház falának kiásása után — ruha, ággy- és élelmiszerek 300 frt értékben ellopattak; tettesek Farkas János és id. Dudás János.

9. 1889. augusztus hóban Bakacsi Mihály, földeáki lakos háza kiásatván, ággy- és ruhanemű 350 forint értékben lett ellopva kárára; tettes Farkas János, Szilágyi János és Süle Sándor.

10. 1889. deczember hó 22-én éjjel Kátai István szegedi lakos boltja feltöretvén, 25 pár topán lopatott el; ugyanakkor betörték a Maár Gyula lutriboltjába is és onnan 1 Wertheim szekrényt vittek el, melyben 500 frt készpénz, 18,000 frtnyi értékpapir, 1 darab 3 gyémántköves arany karperecz, ezüst evőeszköz volt elhelyezve, — elvittek még mintegy

150 frt értékű szivarárút is. Tettesek Farkas János, Bartucz János, id. Dudás János és ifj. Dudás János. Az itt felsorolt tárgyakból megkerültek az érték-papírok, az arany- és ezüstneműek.

11. 1889. márczius hó 18-án Reisinger Gyula hódmezővásárhelyi lakos háza kiásatván, Wertheim-szekrényét kísérelték meg elvinni, a tettesek azonban munkaközben észrevétetvén elmenekültek; tettesek Farkas János, Farkas Róza és eddig kiderítetlen maradt társai.

12. 1889 tavaszán Farkas János egy ismeretlen károستól 2 darab sertést lopott mintegy 90 frt értékben; orgazda Papp János.

13. Az 1889. év folyamán Szegeden, a Bach-féle gőzmalom Wertheim-pénztárának ellopása kíséreltetett meg; tettes Farkas János több czinkostársával.

14. 1890. szeptemberben a közösen együtt lakó Rostás Andrásné, Szemi Ferenczné és ifj. Szilágyi Sándorné hódmezővásárhelyi lakosok háza kiásatván, 900 frt értékű ágy- és ruhanemű és némi ezüstpénz lopatott el; tettesek Farkas János, Farkas Róza, Szilágyi János, Süle Sándor, Papp Jánosné.

15. 1890. április 15-én éjjel Muzsik Mátyásné hódmezővásárhelyi lakos háza ablakának kifeszítése után az ezen házban közösen együtt lakó Muzsik Mátyásné, Muzsik Ferenczné, Muzsik Gáborné, Muzsik Mártonné, ifj. Muzsik Istvánné és idősb Muzsik Andrásné 1180 frt értékű ágy- és ruhaneműje lopatott el; tettesek Farkas János, Papp Jánosné, Szabó Erzsébet és még néhányan a czinkostársak közül.

16. 1890. október 11-én éjjel Dömötör Mihály hódmezővásárhelyi lakos háza feltöretvén, 500 frt értékű ágy- és ruhanemű lopatott el. Tettesek Farkas János és Farkas Róza.

17. 1890. június 20-án éjjel Héjja János vásárhelyi tanyai lakos lakásának nádteteje felbontatván, 4 oldal szalonna raboltatott el akként, hogy tettesek a lopáson rajta éretvén, a lopott tárgyat erőszakosan — lövöldözés alkalmazásával — megtartották és elvittek, Tettesek Farkas János és Papp Jánosné,

18. 1890 októberben Mohos Pál hódmezővásárhelyi tanyai lakos házának nádfedele kibontatván, 3 oldal szalonna elvitetett. Tettes Farkas János, orgazda Papp Jánosné.

19. 1890. szeptember 26-án éjjel Takó Ferencz hódmezővásárhelyi lakos kárára 2 kaptár méz, —

20. 1890. október 8-án Szllágyi Pál hódmezővásárhelyi lakos kárára 5 kaptár méz, —

21. 1890. október 15-én Diószeghy Mihály, Kiss Pál, Tódor Pál és Kohn Mór hódmezővásárhelyi lakosok közös kárára 6 kaptár méz lopatott; az összes kár 165 frt. Tettes Farkas János és czinkostársai, orgazda Papp Jánosné.

22. Az 1890. év nyarán Farkas János, Süle Sándor és Szilágyi János felfegyverkezve a Tisza-töltésen kubikoló olaszoktól — éjnek idején — lovat akartak lopni; tervük nem sikerülvén, a kubikosoktól 3 ponyvát és 6 pár csibét loptak s e zsákmányon Süle Sándornál megosztzkodtak.

23. Meghatározatlan időben és ismeretlen károستól Farkas János és Olasz János tetemes mennyiségű ágy- és ruhaneműt loptak, orgazda Papp Jánosné.

24. Ismeretlen időben és ismeretlen károستól öreg Dudás János és ifj. Dudás János tetemes mennyiségű ágyneműt loptak.

25. Ismeretlen károستól, ismeretlen időben Farkas és czinkostársai nagyobb mennyiségű ágy- és ruhaneműt loptak; orgazda Papp Jánosné.

26. Ismeretlen időben, ismeretlen károستól ifj. Dudás János és Olasz János paraszt mellényeket és felöltőket loptak; orgazda Molnár Péterné.

27. Süle Sándor és neje Szabó Kata Kovács Istvánné Eszti nevű leányát örökbe fogadták s e leányt 13 éves korában Farkas Jánossal való nemi közösülésre kényszerítették s ezzel a magyar büntetőtörvény 247. pontját sértették meg.

28. Murányi Anna és Tóth Mária, a letartóztatott Szabó Kata bordélyházából való kéjnök előadták, hogy 1890. október havában Szabó Kata Murányi

Anna által egy ismertlen szabómestertől, midőn az megittasodott 17 forintot lopatott el, egy másik vendégtől Szabó Kata személyesen lopott 10 forintot.

29. 1890 november havában Huszta Ferencz szabadkai lókupecz Farkas Jánossal Szabó Katánál egy külön helyiségben mulatott, ez alkalommal Szabó Kata a Farkas János biztatására Huszta Ferencztől 170 forintot lopott.

30. 1889. év tavaszán egy építész vállalkozó mulatott Szabó Katánál s ez alkalommal Póla nevű orosházi illetőségű bordélyos is ott volt; ezen egyén Szabó Katával közösen az építésztől 50 frt pénzt, egy arany gyűrűt és egy ezüst órát loptak; másnap reggel a gyűrűt és órát visszaadták ugyan, de a pénzt megtartották maguknak.

31. 1889. év telén Szabó Mária korcsmájában egy idegen — állítólag budapesti — ur mulatott; éjfél után mintegy 3 óra tájban a Szabó Kata bordélyházából Izler Ida nevű kéjnököt vitette el szállására. E nő Szabó Kata biztatására az idegentől 30 forintot lopott s azon Szabó Kata és Szabó Mária egyenlően megosztottak.

A 28., 29., 30. és 31. tétel alatt felsorolt esetek annak idején a városi rendőr főkapitányi hivatalnak bejelentettek, azonban a megindított nyomozás egy esetben sem vezetett eredményhez.

32. 1890. szeptember 17-én Kertész György kunágotai lakos kárára, házfalának felbontása után, 370 frt értékű ágy- és ruhanemű lopatott el; tettesek Farkas János és czinkosai.

33. 1889. április 24-én éjjel Julián Rozál makói lakos kárára — házának feltörése után — 600 frt értékű ágy- és ruhanemű lopatott el; tettesek Farkas János és czinkosai.

34. 1889. július 24-re menő éjjel Molnár Illés lelei lakos háza feltörésvén, 600 frt értékű ágy- és ruhanemű és 73 frt készpénz vitetett el; tettes Farkas János és czinkostársai.

35. 1888. szeptember hó 29-én éjjel Thurzó Rozál

dorozsmai lakos háza feltöretvén, 200 frt értékű ágy- és ruhanemű vitetett el; tettes Farkas János és czinkosai.

36. 1888. deczember 16-án éjjel Tóth Jánosné dorozsmai lakos kárára, háza falának kiásása után 478 frt értékű ágy- és ruhaneműt loptak el; tettes Farkas János és társai.

37. 1891. június 25-én Kármány Albert hódmezővásárhelyi tanyai lakos kamrájának fala kiásatván, az abban előtalált mintegy 30 frt értékű füstölt hus és szalonna elraboltatott olyformán, hogy a tulajdonos Farkas Jánost néhány czinkosával tetten érve, azok, hogy a lopott tárgyakat megtarthassák, károsra több lövést intéztek, melyek azonban — miután a veszélyesen fenyegetett tulajdonos még idejében elmenekült — nem találtak.

38. 1883. május 1-én Barusa Mihály hódmezővásárhelyi lakos háza feltöretvén, 200 frt értékű ágy- és ruhanemű;

39. 1885. év szeptember havában Köteles Francziska szentesi lakos háza feltöretvén, 300 frt értékű ágy- és ruhanemű;

40. 1888. szeptember 1-én éjjel Buzás Péter hódmezővásárhelyi lakos háza feltöretvén, 150 frt értékű ágy- és ruhanemű;

41. 1889. ápril 24-én éjjel Németh György pitvarosi lakos háza feltöretvén, 250 frt értékű ágy- és ruhanemű lopatott el. Valamennyi itt felsorolt esetben mint tettes Farkas János és czinkosai szerepeltek.

A nagy körültekintéssel, alapos részletességgel meg-ejtett házmotozások hihetetlen eredményre vezettek és pedig:

Papp Jánosnétól, a ki letartóztatása miatt és házjog megsértése czímén a csendőrség ellen panasz feljelentést tett	195 drb.
Papp Ferencznétől	52 „
Farkas János és Sándortól	43 „
Farkas Rózától	28 „
Gugcsó Juliánnától	19 „

Süle Sándortól és Szabó Katától	---	36 drb.
Szabó Erzsébettől	--- --- --- ---	34 «
Szilágyi Jánostól	--- --- --- ---	5 «
Vörös Esztertől	--- --- --- ---	22 «

különféle bűnjel szedetett össze és koboztatott el; az összeszedett és elkobzott bűnjelek összes száma 434 darabot tesz ki.

Megjegyzendő, miszerint az összes orgazdák hódmezővásárhelyi illetőségűek és ugyanottani lakosok.

A mind nagyobb mérveket öltő nyomozásnak hire elterjedvén, távol vidékről is jöttek károsok elveszett holmijok keresésére s ily módon ismertek fel tulajdonuk gyanánt az elkobzott tárgyak közül a kárvallottak mintegy 289 darabot.

A helyszini nyomozás befejeztetvén, 16 letartóztatott bűnös 434 darab elkobzott bűnjellel a szegedi kir. törvényszéknek átadatott.

Papp Ferenczné Szilágyi Erzsébet Hódmezővásárhelyt a vizsgálati fogságban öngyilkossá lőn s így a földi igazságszolgáltatás kezét elkerülte.

Érdekes felemlíteni, miszerint Szabó Katalin vizsgálati fogoly a kir. törvényszékhez történt beszállítatása után azon nem épen új módszerhez fordult hogy panaszt emelt, miszerint az előnyomozás alkalmával a csendőrség megkinozta, nevezetesen haját kitepte és lábait megtiporta. Alapos orvosi vizsga alá vonatván megállapított, miszerint panaszos nő elterjedt bujafekélyben szenved, ettől haja kihull és mindkét lábafeje kisebesedett.

Tagadhatatlan, hogy a csendőrség önfeláldozó fáradozásait a legszebb siker koronázta s eléretett oly eredmény, melyre nemcsak a nyomozásban részt vett csendőrök, de a testület minden egyes tagja méltán büszke lehet, az eredmény azonban nem volt teljes; hiányzott a gonoszok legnagyobbika, Farkas János, ki eltűnt nyomtalanúl mintha a föld nyelte volna el. Kutatás, keresés, nyomozó levéllel való üldözés nem vezetett eredményhez; szóval a csendőrség üldözése elől az önálló törvényhatósági joggal felru-

házott város területén jobban elrejtőzött, mint a hogyan azt a Bakonyban tehette volna.

Amde a csendőrség nem nyugodott, mert miként az általános szolgálati határozványok 99. pontja előírja, a csendőrnek addig nyugodni nem szabad, míg a bűnöst a legnehezebb körülmények között is, kézre nem kerítette; folytatta tehát kutatásait, nyomozását kitartóan, fáradhatlanul, erélylyel; s e lankadatlan következetes működésének meg volt a kellő eredménye.

Az 1891. február havában Tyll László főhadnagy értesült, hogy Békés-Csabán február 11—12. közötti éjjel az adóhivatal pénztár-helyiségébe ismeretlen tettesek betörtek, az ott elhelyezve volt két Wertheim-féle pénzszekrény egyikét helyéből kimozdítva feltörni megkísérelték, azonban valamely közbejött eset által megzavartatva, munkájukat be nem fejezhetvén, megugrottak.

Tettesek — az azonnal megindított nyomozás daczára — ismeretlenek maradtak.

Tyll László főhadnagy ismerve jól a helyi és személyi viszonyokat, mérlegelve e röviden vázolt vakmerő vállalat nagyságát, alapos gyanú merült fel benne, hogy ez ügyben Farkas János vitte a vezérszerepet, mert hisz az eddig ellene kiderített bűncselekmények között nem kevesebb mint 5 ily kasszalopás szerepel e gonosztevő ellen; Tyll főhadnagy tehát a betörést mint újabbi fonalat kezébe vevén, ez irányban is megindította a nyomozást. Február 15-én Békés-Csabára megérkezve kinyomozta, miszerint a hó 11-én délután és este Schwarcz Jónás paraszt vendéglőjében több idegen volt szállva s ezek közül a vendéglős Kovács Mátyás apácza lakost mint ismerőst megnevezte s minthogy egyelőre az akkor ott volt idegenek közül mást megnevezni nem tudott, Tyll főhadnagy ennek kikérdezését foganatosítván, Kovács Mátyás a következőket adta elő: február 11-én délután 5 órakor hajtott be a megnevezett vendéglő udvarára s ekkor már egy paraszt-szánkát

talált ott, az istállóban pedig egy pej és egy szürke ló volt bekötve, melyek mellett egy magas termetű 50 év körüli ember foglalkozott mint kocsis. Lovait ő is ugyanazon istállóba kötvén be, közte és az ott talált ember között párbeszéd folytatott s az utóbbi előadta, miszerint ő vásárhelyi pusztaszéli lakos, két ismeretlen urat szállított Csabára s ezen fuvarért 4 frt 50 krt kap. Az istállóból bementek a korcsma ivószobájába s ott is együtt maradtak; esteli 7—8 óra tájban az utczára nyíló ajtón egy vendég lépett a korcsmába, kiben Kovács Mátyás az üldözött Farkas Jánost — minthogy őt 3 év óta személyesen jól ismeri — azonnal felismerte, a jövevény az ivószobán végig az udvarra nyíló ajtón kiment, kit a többször jelzett kocsis ember minden intés vagy szó nélkül követett.

Kovács Mátyás tudva azt, mikép Farkas János szökésben van és üldöztetik, attól való félelmében, hogy talán lovait az istállóból ellopják, utánuk szintén kiment az udvarra s ekkor látta, hogy Farkas János és kocsisa lovaikat a szánba befogják, felültek és miután a kapun kívül a szánra még egy kisebb és egy nagyobb termetű ember is felült, elhajtottak de nem Hódmezővásárhely irányában, hanem a városba befelé.

A Kovács Mátyástól, Schwarcz Jónástól és fiától nyert személyleírásokból Tyll László főhadnagy személyi ismeretei alapján a legbiztosabban vélte megállapíthatni, miszerint Farkas János, Nemes Nagy Pál, Becski István és Nemes Nagy Péter kisteleki illetőségű hirhedt gonosztevőkkel lépett szövetségre, midőn Csabán a pénzszekrény feltörését megkísérelte. Meg volt tehát nyomozása folytatásának egy biztos iránya és tisztában volt azzal, miszerint Farkas Jánost egyelőre a fentebb megnevezett gazemberek társaságában, esetleg hajlékában kell keresni.

Folytatta tehát nyomozását ez irányban és Kisteleken csakugyan megállapította, hogy Becski István február 11. és 12. közötti éjjelen nem volt odahaza, mert a kisteleki örs-állomás szolgálati könyvének

tanusága szerint Imre János csendőr február 12-én reggel 3 órakor helyi járőrködéséből bevonulva jelentette, miszerint a közártalmuakat ellenőrizvén, Becski Istvánt honn nem találta; e csendőr további jelentése szerint Becski István neje a hozzá intézett kérdésekre nem tudta határozottan megjelölni hogy férje hova utazott. Tyll László főhadnagy most már határozottan felismerte az eddig követett nyom helyes voltát, Hefner Jakab őrmester kisteleki őrsparancsnokot a körülményekbe teljesen beavatta, s megadta neki a kellő utasítást a tovább követendő eljárásra nézve, első főkötelességévé tévén Nemes Nagy Antal és Becski István már többször fenytett hirhedt közveszélyes gonosztevőket óvatosan a legéberebb figyelemmel kísérni, házukat, lakásuk tájékát szigorúan felügyelni és minden feltűnés mellőzésével őket örökös felügyelet alatt tartani.

Hefner Jakab őrmester, ki már többször adta tanujelét leleményességének, megbízhatóságának és nem egy válságos nehéz pillanatban megállta helyét emberül, ez alkalommal is felfogta a megbízatás fontos voltát, átérezte annak horderejét és legjobb tehetségével iparkodott hivatásának megfelelni s valóban e törekvését, mely eleinte meddőnek látszott, a legszebb siker koronázta.

Itt még röviden felemlítjük, miszerint a békéscsabai adóhivatal pénztár-helyiségében — a hová Farkas János és czinkosai betörték — egy kisebb és egy nagyobb Wertheim-féle szekrény állott; a tettesek a kisebbiket vasrudak segélyével helyéből kimosztották és hátulján három lyukat furtak, munkájukban azonban valamely körülmény által megzavartattak, mert észrevétlenül elmenekültek a nélkül, hogy megkezdett művüket befejezték vagy bármit is elvittek volna, ezen szekrény üres volt, azonban a nagyobb szekrényben 300.000 frt készpénz volt elhelyezve. Bizonyosra vehető, hogy a gonosztevők, ha munkájukban meg nem zavartatnak, mihelyt a felbontott szekrény üres voltáról meggyőződtek, habozás nélkül

a nagyobbik szekrény feltöréséhez fognak. Már ezen vállalat maga eléggé bizonyítja Farkas János vakmerőségének és gazságának hihetetlen magas fokát.

Tyll László főhadnagy ezek után is a legnagyobb odaadással foglalkozott a szökésben levő gonosztevő után való kutatással s február hó 6-án bizalmas besugójától megtudta, hogy Farkas János Nemes Nagy Antallal és annak szökésben levő bátyjával Nemes Nagy Pállal csakugyan összeköttetésben áll és hogy előbbinek Szeged szab. kir. és törvényhatósági joggal felruházott város területén levő pusztai csárdájában olykor megfordul; mindezekről Hefner Jakab őrmester kisteleki őrsparancsnokot oly utasítással értesítette, miszerint Nemes Nagy Antalt, ennek működését és cselekményeit a legéberebb figyelemmel kísérje, a szegedi határban levő csárdáját pedig a leggyakrabban — lehetőleg folyton — ellenőrzési felügyelet alatt tartsa, egyben a legnagyobb elővigyázatra is intette, mivel a legvakmerőbb, agyafurt, elszánt gazemberek ellen kellvén működni, a saját biztonsága, de az ügy sikere érdekében is a legnagyobb elővigyázat volt szem előtt tartandó.

Itt megjegyeztetik, miszerint Tyll László főhadnagy mérvadó helyen kieszközölte, hogy a kisteleki őrs Nemes Nagy Antalnak a szegedi határban levő pusztai csárdájában és annak tájékán a szökésben lévő gonosztevő elleni működés céljából önállólag bármikor megjelenhessen.

1891. évi február hó 26-án Hefner Jakab őrmester kisteleki őrsparancsnok egy szolgálatban állott járőr ellenőrzésére lévén kivezényelve, este 9 órakor a járőrhöz csatlakozva, a Nemes Nagy Antal pusztai csárdáját szándékozott ellenőrizni, midőn Kistelek község közelében Nemes Nagy Antal és Becski István kisteleki lakos rovott előéletű egyénekekkel találkozott; nevezetteket megállítván több kérdést intézett hozzájuk, nevezetesen: hol voltak, hova mennek, mi járatban vannak ily későn és így ketten együtt? mire Nemes Nagy Antal előadta, miszerint a Kistelektől

nem messze eső, de már Szeged szab. kir. város területéhez tartozó tanyai csárdájában jártak, hol neki italmérési joga van, ott kissé együtt elbeszélgettek, most már semmi teendőjük és egyenesen Kistelekre hazamenni szándékoznak.

Hefner Jakab őrmesternek a két gonosztevő együtt léte gyanusnak tűnven fel, de miként az fentebb már említettett, Tyll főhadnagy által ezeknek szigorú felügyelésére utasított is felszólította tehát őket, hogy a tanyai korcsmához véle térjenek vissza, s midőn ott megérkeztek Nemes Nagy Antalt az ajtó felnyitására utasította, ez azonban az ajtó kulcsát zsebében elő nem találván azon kifogással élt, hogy a kulcsot valószínűleg a felesége vitte el, ki a korcsmából ő előttük ment haza.

A dolog Hefner őrmester előtt mind gyanusabbá vált és most utasította Holcz Antal csendőrt, hogy Nemes Nagy Antalt kísérje a lakására a kulcsért és azzal együtt kísérje a csárdához vissza s titokban meghagyta, miszerint az örsön honn levő Imre János csendőrt is sürgősen vonultassa ki a helyszínére; Hefner őrmester Vajda Ferencz csendőrrel a most már megbilincselte Becski János és a csárda őrzésére visszamaradt s ezen figyelmes örökös közben a csárda belsejéből ismételten olyanforma neszt hallott, mintha valaki a fából készült falat akarná kibontani.

Rövid idő múlva Imre János csendőr, nyomban utána Holcz Antal csendőr Nemes Nagy Antallal együtt a csárdához visszaérkezett, de a kulcsot állítólag odahaza sem tudta előtalálni.

Hefner Jakab őrmester ezekután Nemes Nagy Antalt is megbilincselvén Becski Istvánnal összefűzte, őket lefektette, a csárdát három csendőrijével — tüzelni készen tartott fegyverrel — körülfogatta, ő maga pedig az ajtót megzörgetvén felnyitást parancsolt s minthogy a felhívás eredményre nem vezetett a kevésbé erős ajtót betörve belépett, a bent levőt az előjövetelre felszólította, mely felszólításra valóban egy ember elő is jöven; Hefner őrmester

benne a régóta nyomozott Farkas Jánost ismerte fel és tartóztatta le. Ez alkalommal 2 darab feszítő vasrud, 30 darab hátultöltő vadászfegyverbe való töltény és 28 darab forgópisztolyba való töltény találtatott nála elő.

Megjegyeztetik, miszerint az ajtó megzörgetését követő pillanatban az egyik ablak belőlről felnyitott s azon egy ember fejét menekülési szándékkal kidugta, mihelyt azonban az ablak előtt álló csendőrt célra tartott fegyverrel megpillantotta, hirtelen visszahuzódott és «jaj Istenem végem van» felkiáltással az ablakot becsapta. Ennek tulajdonítható, hogy az üldözött Hefner őrmesternek ellenállás nélkül adta meg magát Farkas János.

A további nyomozás során kiderült, hogy a most elfogott 3 gonosztevő egy újabbi kirándulás megbeszélése végett jött össze a pusztai csárdában, itt már el is határozták, miszerint Pestmegyében kísérlék meg működésüket s e vállalatra az elfogatás éjjelére következő hajnalban indultak volna s akkor csatlakozott volna hozzájuk a 4-ik czinkostársuk, Nemes Nagy Pál s bár a csendőrök ez utóbbi megérkezését remélve, a reggeli órákig a helyszínén lesben álltak, a 4-ik czinkos nem érkezett meg, mert összeköttetésénél fogva társai elfogatásáról értesülvén elmenekült.

Farkas János elfogatásának hírére az általa veszélyeztetett tanyai nép kedélye úgyszólván megkönynyebbült, szabadabban lélekzett. Tyll László főhadnagy nemcsak a bűnügy felderítése, de a testület iránti kötelességérzet és a dicsőség mezején elvérzett Mankó György csendőr bajtársunk emléke iránti kegyelettől indítatva ezen gazbűntett teljes megvilágításán is fáradozott s ezen fáradozása szintén sikerrel járt, kiderítette a szomorú eset szavahihető szemtanuját, ki most már Farkas Jánostól nem félve, a következő teljes vallomást tette: Tompai Balázsné — a szemtanu — vásárhelyi lakos előadja, miszerint a csendőr meggyilkoltatása után Farkas János és nővére Farkas Róza őt hitegetésekkel, biztatásokkal

és fenyegetésekkel reá birták, hogy Farkas János ellen ne valljon, ha esetleg szembesítik őt, nem ismeri, soha sem látta és ezen hamis tanuvallomás fejében azon ígéretet nyerte Farkas Jánostól, hogy pénzzel fogja segíteni és ha esetleg férjét elítélnék, annak rabsága ideje alatt minden tekintetben gondoskodni fog róla, ellenkező esetben, vagyis ha ellene tanuskodni merészelne, kiirtja vagy czinkostársaival kiirtatja a földszinéről.

Tompai Balázs a csendőr elleni gyilkosság ügyében tényleg elítéltetett és a börtönben elhalt, míg a tulajdonképeni gyilkos Farkas János, Süle Sándor és Tompai Balázsné felmentő hamis tanuvallomása alapján e vád alól teljesen felmentetett. Tompai Balázsné most, midőn Farkas János és czinkosai fogva vannak, az igazsághoz hiven kívánja tanuvallomását a bíróság előtt letenni. Így tehát mindkét felmentő hamis tanu beismerésben lévén, a csendőrgyilkossági eset a kir. törvényszéknek bejelentetett, a hol ez ügyben perujítás vétetett foganatba.

E nagyszabásu nyomozás és üldözésnél Tyll László főhadnagy vezetése alatt Hefner Jakab őrmester, Hubert Gyula őrsvezető, Vajda Ferencz, Holcz Antal, Imre János, Kling Mór, Deszpót István, Szekeres Sándor, Tillinger Ferencz, Majláth János, Vigh József, Ambrus Antal és Zehetner Ferencz csendőrök vettek részt; szorgalmukat, buzgó, körültekintő, fáradhatlan tevékenységüket észszerű eljárásukat legjobban dicséri az elért eredmény.

Kiderítettett 41 bűneset, mely bűncselekményekkel 29 ezer forintot meghaladó kár okoztatott; elkoboztatott e bűncselekményekből eredő 434 darab bűnjel; elfogatott 21 gonosztevő, ezek között egy csendőrnek a gyilkosa; megtisztított a csendőrség által Hódmezővásárhely önálló törvényhatósági joggal felruházott város bel- és külterülete egy veszedelmes rabló, betörő, tolvaj, orgazda bandától, — mindez tehát oly eredmény, melyre a fentebb megnevezett derék csendőrök és a testület minden egyes tagja büszke önérzettel pillanthat vissza.